PROCEDURA DECĂDERII DIN DREPTURILE PĂRINTEŞTI

Ana ROSTOV

CZU: 347.637 rostovana23@gmail.com

The termination of parental rights constitutes the most severe sanction that can be applied to parents. For this reason, termination of parental rights can only occur through judicial proceedings and only after the grounds provided under Article 67 of the Family Code of the Republic of Moldova have been estabilished. It is the responsability of the judges to issue a lawful decision keeping in mind the superior interests of the child.

Odată cu naşterea copilului, părinţii acestuia dobândesc anumite drepturi asupra lui care se menţin până la atingerea majoratului copilului sau până la obţinerea capacităţii depline de exerciţiu. Aceste drepturi fiind legate de educaţia, dezvoltarea fizică, intelectuală şi spirituală a copilului.

Drepturile părinteşti sunt acordate cetăţeanului de către stat, pentru ca acesta să aibă grijă de copii săi, să îi educe în modul corespunzător. În astfel de mod este asigurată continuitatea generaţiilor, un lucru necesar societăţii [1].

Dreptul copilului de a trăi şi de a fi educat în familie este unul din drepturile principale pe care acesta le poate avea. În acest sens, Preambulul Convenţiei ONU cu privire la drepturile copilului specifică faptul că pentru dezvoltarea plenară şi armonioasă a personalităţii sale, copilul trebuie să crească într-un mediu familial, într-o atmosferă de dragoste şi înţelegere [2].

Cu toate acestea, în Republica Moldova unii părinţi nu îşi onorează obligaţiile părinteşti, iar alţii din contra, fac abuz de ele recurgând frecvent la violenţă şi alte metode neacceptabile de a fi aplicate în procesul de creştere şi educare a copilului.

În scopul de a proteja copiii de violenţa ce poate fi aplicată asupra lor, de eventuale abuzuri şi alte acţiuni periculoase săvârşite de către părinţii lor, a fost pusă în aplicare instituţia decăderii din drepturile părinteşti ce şi-a găsit reglementarea în Codul familiei al Republicii Moldova.

Decăderea din drepturile părinteşti reprezintă cea mai gravă sancţiune care poate să fie aplicată părinţilor, sancţiune care se poate răsfrânge negativ asupra copilului. Anume din aceste considerente, decăderea din drepturile părinteşti poate avea loc doar pe cale judecătorească.

Referindu-ne la intentarea procesului civil, putem spune că cererea de chemare în judecată privind decăderea din drepturile părinteşti va trebui să fie depusă potrivit art. 38 alin. (1) din CPC al Republicii Moldova, în oricare din sediile judecătoreşti în a cărei rază teritorială se află domiciliul pârâtului. Absolut necesar este faptul ca în cererea de chemare în judecată să fie indicat cel puţin un temei din cele prevăzute în art. 67 din Codul familiei, existenţa cărora urmează să fie constatată de către instanţă.

Un alt aspect nu mai puțin importat constă în aceea că nu oricare persoană va putea intenta o acțiune civilă cu privire la decăderea din drepturile părintești, însă doar acele persoane împuternicite prin lege (celălalt părinte, tutorele copilului, autoritatea publică locală/teritorială).

De menționat, că cererea privind decăderea din drepturile părintești se examinează cu participarea obligatorie a autorității tutelare locale/teritoriale [3]. Totodată, în toate cauzele privind decăderea din drepturile părintești este necesar ca instanța de judecată să primească de la autoritatea tutelară un aviz ce se va referi la condițiile de trai ale copilului și a perosanelor care pretind să îl educe.

Întrucât anterior s-a făcut referință la temeiurile decăderii din drepturile părintești, merită a fi scos în evidență temeiul potrivit căruia părintele poate fi decăzut din drepturile părintești dacă el se eschivează de la exercitarea obligațiilor părintești, inclusiv de la plata pensiei de întreținere (art.67 lit. a)) Codul familiei.

De ce a fost scos în evidență anume acest temei, deoarece în baza celor constatate acesta s-a dovedit a fi temeiul cel mai des invocat de către reclamanți în cererile de chemare în judecată. De asemenea, acest temei este cel mai complicat de a fi demonstrat, deoarece este nevoie de a fi probat nu doar eschivarea de la exercitarea obligațiilor părintești, dar și reaua-credință și viclenia cu care acționează părintele în acest caz.

În acest sens, în practică, probele care sunt prezentate de către reclamanți pentru a demonstra viclenia cu care se eschivează părintele de la plata pensiei de întreține sunt interpretate diferit de către judecători. De exemplu actul confirmativ de la executorul judecătoresc care stabilește că părintele nu achită cel puțin parțial plata pensiei de întreținere, constituie pentru un judecător o probă pertinentă și concludentă pentru a decade părintele din drepturile părintești, iar pentru alt judecător din contra.

În baza celor menționate anterior, devine important să menționăm și faptul că în cauza privind decăderea din drepturile părintești, instanța nu va admite renunțarea reclamantului la acțiune, nici recunoașterea acțiunii de către pârât și nu va confirma tranzacția [4]. Respectiv, recunoașterea pretenției reclamantului de către pârât, nu va constitui temei de decăderea acestuia din drepturile părintești. Din contra, în fiecare caz aparte, judecătorul este obligat să cerceteze toate circumstanțele cauzei și să adopte o hotărâre care va avea ca temelie interesul superior al copilului.

Printre scopurile de bază care au fost stabilite la scrierea tezei de licență s-a enumerat și analiza practicii judiciare din Republica Moldova. Astfel, concluziile în urma atingerii scopului respectiv sunt:

1. deciziile Curților de Apel privind decăderea din drepturile părintești sunt frecvent atacate cu recurs;
2. totuși, numărul încheierilor privind inadmisibilitatea recursului prevalează cel al deciziilor CSJ;
3. cel mai frecvent motiv de declarare a inadmisibilității cererii de recurs, îl constituie cel prevăzut la art. 433 alin. (1) lit. a) CPC, adică recursul nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (1) CPC. Un alt motiv, mai puțin întâlnit este cel de omitere a termenului de declarare a recursului (2 luni).

4. majoritatea cererilor privind decăderea din drepturile părinteşti sunt depuse de către mame împotriva taților.

Decăderea din drepturile părinteşti, ca şi oricare sancțiune, desigur că produce anumite efecte. Principalul efect este că părintele decăzut din drepturile părinteşti pierde toate drepturile părinteşti cu privire la persoana şi bunurile minorului.

Decăderea din drepturile părinteşti nu are însă, ca efect, stingerea drepturilor copilului față de părintele său şi, în consecință, această sancționare nu produce nici stingerea obligațiilor părintelui, corelative acestor drepturi.

Astfel, decăderea din drepturile părinteşti nu scuteşte pe părinte de îndatorirea de a acorda întreținere copilului, îndatorire ce se justifică în ideea că o asemnea obligație poate exista în temeiul reporturilor de rudenie dintre părintele decăzut din drepturile părinteşti şi copilul său minor, care rămân neschimbate şi după încetarea ocrotirii părinteşti, întrucât minorul are şi în continuare de îndeplinirea acestei obligații a cărei executare nu produce şi nu are nici un drept corelativ (reciproc) față de copil [5].

În acest sens, ținând cont de interesul superior al copilului şi de rolul activ al judecătorului, instanţele de judecată vor explica reclamantului dreptul de a solicita şi încasarea pensiei de întreţinere, dacă această solicitare nu a fost înaintată concomitent cu acţiunea de decădere din drepturile părinteşti şi pensia de întreţinere nu a fost încasată anterior.

Observând faptul că instanțele naționale diferit apreciază probele care demonstrează temeiul prevăzut la art. 67 lit. a). Codul familiei, (astfel ceea ce pentru instanța de fond nu constituie eschivarea cu rea-credință, pentru Curtea de Apel constituie) vin cu recomandarea să se uniformizeze practica judiciară cu implicare Curții Supreme de Justiție.

Referințe:

1. Нечаева А. М. Семейное право. МОСКВА ЮРИСТЬ, 2005, p. 187;
2. Convenția internațională cu privire la drepturile copilului. New York, 20.11.1989;
3. Codul familiei al Republicii Moldova. Nr. 1316 din 26.10.2000. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 26.04.2001, nr.47-48, art. 68 alin.(3);
4. Codul de procedură civilă al Republicii Moldova. Nr. 225 din 30.05.2003. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 03.08.2018, nr. 285-294, art.60 alin.(5);
5. Recomandarea CSJ nr. 44 Cu privire la încasarea pensiei de întreținere pentru copilul minor în litigiile ce țin de decăderea din drepturile părinteşti din 22.05.2013.

Conducător
Elena BELEI, *dr. în drept, conf. univ.*